

Figurka jeźdźca

Pochodzenie: Topornica (woj. Lubelskie, powiat zamojski)

Materiał: glina

Wymiary: 13 cm wysokości x 7 cm szerokości

Figurka znajduje się w zbiorach Muzeum Lubelskiego.

Na terenie Lubelszczyzny od około 1100 lat p.n.e. do ok. 400 lat p.n.e. rozwijała się kultura łużycka. Społeczność ta praktykowała głównie ciałopalny obrządek pogrzebowy – zmarłych spalano na stosie, następnie prochy umieszczano w glinianych naczyniach – urnach a te zakopywano w ziemi. Cmentarzyska takie liczyły nawet kilkaset grobów, dlatego też z racji zajmowania dużej przestrzeni nazywamy je często polami popielnicowymi.

Jedno z takich cmentarzysk, znajdujące się we wsi Topornica, zostało przebadane przez archeologów. Badania zapoczątkowano w roku 1935, by wznowić je ponownie blisko 20 lat później. Do tej pory odkryto 230 grobów.

W roku 1957 zespół archeologów z Muzeum Lubelskiego odkrył na cmentarzysku glinianą figurkę przedstawiającą jeźdźca na koniu. Przedmiot ten został zlokalizowany wraz z 4 maleńkimi glinianymi naczynkami o wysokościach nie przekraczających 5 cm oraz z małą glinianą grzechotką. Zespół tych zabytków nie został złożony przy konkretnym grobie, nie można więc traktować ich jako dary grobowe, lecz najprawdopodobniej są to pozostałości jakiejś dawnej formy obrzędów zadusznych.

Figurka jeźdźca na koniu, czyli najważniejszy zabytek spośród całego znalezionej zespołu była lepiąca ręcznie, a następnie wypalana w ogniu. Do naszych czasów nie zachowała się w idealnym stanie. Konserwatorzy pracujący w muzeum posklejali spękania oraz uzupełnili drobne ubytki gipsem, podmalowując go na kolor zabytku czyli szary. Sylwetkę konia wykonano w sposób szczegółowy, zaś człowieka bardziej schematycznie. Koń ma wyraźnie ukazane części ciała, czyli głowę, ogon oraz nogi. Człowiek przedstawiony jest bez zaakcentowanych nóg, jakby wyrastał wprost z tułowia konia, zaś jego ramiona są uwypuklone jedynie przez małe guzki. Nie wiemy jak dawniej wyglądała głowa jeźdźca, ponieważ nie przetrwała do naszych czasów. Sposób wykonania figurki wskazuje na to, że jej twórca miał doświadczenie w tego typu pracach.

Przednie nogi konia są szerzej rozstawione niż tylne, zaś ogon jest niemalże kopią szyi z głową, skierowany jednakże nie na wprost jak ona, lecz ku dołowi, dzięki czemu jest znakomitą przeciwwagą dla przodu figurki. To wszystko sprawia iż figurka jeźdźca na koniu bez żadnych problemów stoi na powierzchni.

Wyjątkowość tej niepozornej glinianej figurki polega na tym, iż spośród ugrupowań łużyckich rozwijających się na terenie ziem polskich jest to najstarsze przedstawienie postaci ludzkiej w plastyce figuralnej. Zabytek ten datowany jest na przełom IV i V okresu epoki brązu, czyli lata 900-700 p.n.e.